

SCENARIUSZ LEKCJI EUROPEJSKIEJ

Z JĘZYKA POLSKIEGO

dla kl. III Liceum Ogólnokształcącego

Temat: O europejskich wartościach w poezji Zbigniewa Herberta (*Przesłanie Pana Cogito*).

Czas trwania zajęć: 45 minut

Cel ogólny:

- Poznanie twórczości Zbigniewa Herberta.

Cele szczegółowe:

- uczniowie wykazują, że twórczość Z. Herberta nawiązuje do kulturowego dziedzictwa Europy,
- uczniowie wykazują, że Z. Herbert jest propagatorem europejskich wartości,
- uczniowie dostrzegają ponadczasowość twórczości Herberta.

Formy pracy:

- zbiorowa – zaangażowanie wszystkich uczniów,
- indywidualna.

Metody:

- prezentacja,
- praca z tekstem literackim.

Środki dydaktyczne

- wiersz Zbigniewa Herberta: *Przesłanie Pana Cogito*,
- fragment *Traktatu Lizbońskiego*,
- karta pracy,
- prezentacja w programie PowerPoint,

I FAZA WPROWADZAJĄCA

1. W celu wprowadzenia do tematu lekcji nauczyciel rozdaje uczniom fragment artykułu 2. *Traktatu Lizbońskiego*, mówiący o wartościach europejskich (**Ćwiczenie 1**).

2. Zainspirowani lekturą fragmentu uczniowie wymieniają wartości, które powinny być bliskie każdemu Europejczykowi.

Przykładowe odpowiedzi: tolerancja, szacunek do drugiego człowieka, równość itd.

Zastanawiają się nad źródłem wymienianych wartości. Najprawdopodobniej wskażą na dekalog, w którym zapisane są przykazania którymi powinien kierować się każdy człowiek, niezależnie czy jest wierzący, czy też nie.

3. Nauczyciel informuje uczniów, że lekcja będzie poświęcona poecie, któremu wartości europejskie były wyjątkowo bliskie, następnie zapisuje temat lekcji.

Po zapisaniu tematu lekcji nauczyciel charakteryzuje krótko twórczość Zbigniewa Herberta, zwracając uwagę na najważniejsze cechy jego liryki takie jak:

- nawiązywanie do kulturowego dziedzictwa Europy, a zwłaszcza antyku,
- wierność ponadczasowym, fundamentalnym wartościom.

II FAZA REALIZACYJNA

1. Przed lekturą wiersza uczniowie wraz z nauczycielem analizują tytuł utworu Z. Herberta: *Przesłanie Pana Cogito*. Analiza tytułu ma już na początku lekcji wykazać, że twórczość Zbigniewa Herberta jest zakorzeniona w tradycji europejskiej, na co wskazuje nawiązanie do filozofii Kartezjusza (*Cogito, ergo sum – Myślę, więc jestem*).

Jednocześnie uczniowie odnosząc się do tytułu wiersza, dochodzą do wniosku, że wiersz będzie próbą przekazania swojego myślenia o czymś (o świecie), manifestu światopoglądu.

2. Pierwsza część analizy i interpretacji wiersza ma na celu wykazanie, że Pan Cogito, postać stworzona przez Z. Herberta, zachęca do życia zgodnie z wartościami bliskimi każdemu Europejczykowi.

- Nauczyciel odczytuje wiersz.

- Nauczyciel prosi uczniów o indywidualną lekturę wiersza, w czasie której uzupełnią **ćwiczenie 2**. Uczniowie wpisują do tabeli (ćwiczenie 2) cytaty, które są swojego rodzaju wskazówkami, dotyczącymi zachowania człowieka, który kieruje się w życiu uznanymi przez ogół zasadami moralnymi. Po wpisaniu odpowiednich cytatów uczniowie wyjaśniają ich sens – formułują dekalog współczesnego Europejczyka. Efektem pracy dzielą się z nauczycielem. Zbiór przykazań powstały na podstawie interpretacji cytatów zostaje zapisany na tablicy.

Prognozowane odpowiedzi.

cytat	Wyjaśnienie sensu
-------	-------------------

<i>1. idź wyprostowany wśród tych co na kolanach wśród odwróconych plecami i obalonych w proch</i>	1. Zachowaj godność (niezależnie od okoliczności i postawy innych ludzi).
<i>2. masz mało czasu trzeba dać świadectwo</i>	2. Dawaj świadectwo prawdzie.
<i>3. bądź odważny gdy rozum zawodzi bądź odważny w ostatecznym rachunku jedynie to się liczy</i>	3. Bądź odważny.
<i>4. a Gniew twój bezsilny niech będzie jak morze ilekroć usłyszysz głos poniżonych i bitych</i>	4. Broń krzywdzonych.
<i>5. niech nie opuszcza ciebie twoja siostra Pogarda dla szpiclów katów tchórzy (...)</i>	5. Pogardzaj ludźmi małymi, tchórzami i zdrajcami.
<i>6. i nie przebaczaj zaiste nie w twojej mocy przebaczać w imieniu tych których zdradzono o świecie</i>	6. Nie przebaczaj w czyimś imieniu.
<i>7. strzeż się jednak dumy niepotrzebnej oglądaj w lustrze swą błazeńską twarz powtarzaj: zostałem powołany - czyż nie było lepszych</i>	7. Miej dystans do siebie; bądź skromny i pokorny; nie wywyższaj się.
<i>8. strzeż się oschłości serca kochaj źródło zaranne ptaka o nieznanym imieniu dąb zimowy</i>	8. Zachwycaj się otaczającym Cię światem, bądź na niego otwarty, dostrzegaj piękno stworzenia.
<i>9. czuwaj - kiedy światło na górach daje znak - wstań i idź</i>	9. Bądź zawsze gotowy do działania; bądź czujny.
<i>10. powtarzaj stare zaklęcia ludzkości bajki i legendy bo tak zdobędziesz dobro którego nie zdobędziesz powtarzaj wielkie słowa powtarzaj je z uporem</i>	10. Szanuj i dbaj o tradycję.

3. Druga część analizy wiersza ma wykazać, że Zbigniew Herbert jest reprezentantem nurtu klasycystycznego w poezji. Jego twórczość jest silnie zakorzeniona w kulturowym dziedzictwie Europy, zwłaszcza antyku.

- Nauczyciel przechodzi do **ćwiczenia 3**. Prezentuje uczniom obrazy, które wskazują na dialog tekstu Herberta z tradycją europejską. Uczniowie łączą ukazane teksty kultury (plakaty, obrazy) z konkretnymi fragmentami wiersza, do których się odnoszą i określają, jaką tradycję przywołuje Z. Herbert (Kolejny slajd prezentacji stanowi potwierdzenie ich interpretacji poprzez zestawienie obrazu z konkretnym cytatem z wiersza i określeniem źródła tradycji).

Przygotowany materiał wykazuje jednocześnie, że tradycja przywoływana przez Herberta w dalszym ciągu żyje i jest nadal przedmiotem nawiązań i interpretacji.

III FAZA PODSUMOWUJĄCA

- Nauczyciel prosi uczniów, aby spojrzeli na stworzony przez siebie na podstawie wiersza zbiór przykazań (przykazania są zapisane na tablicy). Każdy z uczniów wybiera sobie jedno przykazanie, które jego zdaniem jest szczególnie aktualne i ważne we współczesnym świecie. Wybór swój uzasadnia. Wypowiedzi uczniowskie (ustne lub pisemne) stanowią podsumowanie lekcji. Uczniowie dochodzą do wniosku, że mimo, iż Herbert tworzył w drugiej połowie XX wieku, to idee zawarte w jego tekstach są wciąż aktualne, Przesłanie Pana Cogito jest zaś zbiorem przykazań, którymi powinien kierować się każdy Europejczyk.

Ćwiczenie 1*

Przeczytaj fragment artykułu 2. *Traktatu Lizbońskiego*. Odnosząc się do jego treści wymień, jakie wartości, Twoim zdaniem, powinny być bliskie współczesnemu Europejczykowi.

Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.

**Prognozowane odpowiedzi do ćw. 1 znajdują się w scenariuszu.*

Ćwiczenie 2*

Uzupełnij tabelę. Do pierwszej kolumny wpisz 10 cytatów, które zawierają wskazówki dotyczące zasad, do których przestrzegania nawołuje Pan Cogito. Po wpisaniu odpowiednich cytatów na ich podstawie sformułuj przykazania, którymi powinien kierować się współczesny Europejczyk: stwórz „dekalog” Pana Cogito.

cytat	Wyjaśnienie sensu/ przykazania Pana Cogito
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

**Prognozowane odpowiedzi do ćw. 2 znajdują się w scenariuszu.*

Ćwiczenie 3

Połącz przedstawione w prezentacji obrazy/zdjęcia z konkretnymi cytatami z *Przesłania Pana Cogito*. Określ, z jaką tradycją europejską mamy do czynienia.

Slajd 1

ZBIGNIEW HERBERT
PRZEŚLANIE PANA COGITO
Nawiązania do kultury europejskiej

Slajd 2

*Idź dokąd poszli tamci
do ciemnego kresu
po złote runo nicości
twoją ostatnią nagrodę*

Slajd 3

ZŁOTE RUNO

- o **Źródło:** mitologia grecka
- o **Złote runo** – skóra (wraz z sierścią) mitycznego skrzydlatego, złotego barana Chrysollosa
- cel wyprawy Argonautów.

Było ono powieszona na dębowym drzewie w gaju Aresa, gdzie pilnował go smok. Zabrał je stamtąd Jazon.

Slajd 4

*I nie przebacząj zaiste nie w twojej
mocy
przebaczać w imieniu tych których
zdradzono o świecie*

*jak ci co szli przez pustynię i
ginęli w piasku*

Slajd 5

ŹRÓDŁO: PISMO ŚWIĘTE

*przebaczać w imieniu tych
których zdradzono o świecie*

- o Jezus Chrystus został zdradzony przez Judasza, jednego ze swoich uczniów. Żołnierze rzymscy aresztowali go w nocy w Ogrodzie Oliwnym. Judasz zdradził Chrystusa pocałunkiem...

*jak ci co szli przez pustynię i ginęli
w piasku*

- o Aluzja do wędrówki Narodu Wybranego, który został wyprowadzony przez Mojżesza z Egiptu i przez czterdzieści lat wędrował przez pustynię do Ziemi Obiecanej.

Slajd 6

*strzeż się oschłości
serca kochaj źródło
zaranne
ptaka o nieznanym
imieniu dąb zimowy
światło na murze
splendor nieba*

Źródło: filozofia
średniowieczna
(franciszkanizm)

Slajd 7

ŹRÓDŁO: FILOZOFIA ŚREDNIOWIECZNA

- o Franciszkanizm
- o Św. Franciszek zapoczątkował wielki ruch filozoficzno-religijny – tzw. franciszkanizm. Był to ruch odnowy moralnej. Jego podstawą była radosna, prosta wiara, płynąca z miłości do Boga i całego stworzenia. Franciszkanizm przepełniony był ewangeliczną zasadą ubóstwa oraz miłosierdzia, braterstwa i pomocy potrzebującym.

Slajd 8

IDŹ BO TYLKO TAK BĘDZIESZ PRZYJĘTY DO GRONA ZIMNYCH CZASZEK
DO GRONA TWOICH PRZODKÓW; GILGAMESZA HEKTORA ROLANDA
OBROŃCÓW KRÓLESTWA BEZ KRESU I MIASTA POPIOŁÓW

Slajd 9

HEKTOR ROLAND

Hektor

- o Źródło: mitologia grecka, *Iliada* Homera
- o Hektor był synem króla Priama, królewiczem trojańskim, obrońcą miasta w czasie wojny trojańskiej. Zginął z ręki Achillesa.

Roland

- o Źródło: *Pieśń o Rolandzie* (średniowiecze)
- o Roland był średniowiecznym rycerzem Karola Wielkiego walczącym w imię Boga i władcy z niewiernymi.